

Ernst Gölcher

MELDERT - DE SINT QUIRINUSKAPEL

DE SINT QUIRINUS KAPEL IN MELDERT

oktober 2025

contact: ernst.guelcher@telenet.be

permalink:

<https://ernstguelcher.blogspot.com/2025/10/meldert-de-sint-quirinuskapel.html>

De kleine maar opvallend statige Sint Quirinuskapel in Meldert aan de Gaatstraat op de grens tussen Hoegaarden en Beauvechain is een van de vele veldkapellen die je in het Vlaamse (Belgisch) landschap tegenkomt en waaraan de meeste mensen voorbij zullen gaan zonder zich af te vragen wie hem gebouwd heeft en waarom.

En je moet tegenwoordig al een kenner zijn om nog te weten dat hij aan Sint Quirinus gewijd is. Het in grijze zandstenen kapelletje maakt deel uit van het Hoegaardse project 'Kappellekensbaan' dat zich tot doel stelt om de plaatselijke kapellen opnieuw in de belangstelling te brengen.

Daar en in vele andere bronnen lees je dat de heilige Quirinus van Neuss een Romeinse tribuun - ofwel een ridder te paard - was die volgens de legende leefde rond 115 en aanbeden wordt tegen botbreuken, been- en voetkwalen omdat hij de marteldood stierf door onthoofding na het uittrekken van zijn tong en het afhakken van zijn handen en voeten en benen.

Zijn hulp werd ook ingeroepen voor pijnen in de borst, jicht, verlamming en allerlei huidziekten, steenpuisten, keelaandoeningen en voor ziekten bij het vee, vooral van paarden. Hij is de patroonheilige van de ridders. Om die reden kwamen er bij de processie op 21 september 2025 ter ere van de herinwijding van de kapel een kleine stoet ruiters opdagen ter opluistering van de viering en was er een ridder aanwezig in volle wapenuitrusting.

Als krijger gekleed en met palmtak en zwaard in de hand, treedt de Heilige Quirinus statig op een bidprentje naar voor. Op de achtergrond is de Abdij van Park te zien. Quirinus van Neuss (+ ca. 117-130), ook wel Quirinus van Rome genoemd, was een Romeins soldaat uit de eerste eeuw na Christus, belast met het bewaken van paus Alexander I (75-115). Nadat Balbina, de dochter van Quirinus, door tussenkomst van de paus van een ernstige ziekte genezen was, bekeerden vader en dochter zich tot het christendom en lieten zij zich dopen. Tijdens de eerste christenvervolgingen werd Quirinus aan zware folteringen onderworpen. Voor zijn onthoofding werd hij opgehangen, werd hem de tong afgesneden en werden zijn handen en voeten afgehakt. Zijn lichaam werd bijgezet in de Praetextatus-catacombe in Rome. De Heilige Quirinus wordt vooral in het Rijnland (Noordrijn-Westfalen) vereerd sinds zijn relieken in 1050 door paus Leo IX (1002-1054) aan zijn zus Gepa, abdis van de benedictinessenabdij van Neuss, werden geschonken. Zijn verering verspreidde zich van hieruit verder over het Rijnland, de Nederlanden, het Hertogdom Brabant, het Prinsbisdom Luik, de Elzas, Scandinavië en Italië. Neuss bleef het belangrijkste bedevaartsoord. Naast het bezoeken van het schrijn dronken de pelgrims het wonderdoende water uit de schedelschaal van de heilige.

Bij die gelegenheid ging de deur een keer open en heb ik foto's kunnen maken van de krukken en andere ex-voto's die devote mensen in vroeger tijden hier hebben achtergelaten als dank voor hun genezing.

Het oorspronkelijke houten beeld is helaas gestolen zoals zo dikwijls in kapellen het geval is. Op een foto van 2019 is het (of toch een kopie?) nog te zien maar op mijn foto's niet meer.

De (vroegere) harmonie van Meldert heette ook Quirinus. Tot het begin van deze eeuw vond er op Paasmaandag een soort van kerkelijke viering plaats die opgevolgd werd door de harmonie. Er hoorde ook een kermis bij. Ik lees dat er ook processies langskwamen vanuit het nabijgelegen l'Ecluse (Beauvechain). De feestdag van Quirinus valt op 30 maart, eventueel te vieren de zondag erna.

Hoegaards erfgoed 25/09/2025

In een relaas van honderd jaar geleden, door Touring club de Belgique (in het Frans) wordt onverwacht uitgebreid aandacht geschonken aan de nu verdwenen processie naar St.-Quirinis in Gaat (Meldert). Het ledenblad publiceert een reisverslag van E. Bourguignon "De la Dyle à la Gette", van Nethen tot de grens met Hoegaarden (dd. 1 september 1926). De auteur wijst op de bestaande tramlijn maar ook op de slechte kassei tussen Bevekom en Meldert (en overal elders buiten de dorpen): "Ga niet op avontuur bij regenweer". Hij wijst ook op de verwaalsing van talrijke dorpen vanaf de 14de eeuw. Hij komt toe in Gaat en dan schrijft hij dit.

"Voor ons ligt het gehucht Gaat, tussen Meldert, verdoken in het groen, en Sluizen, zacht dalend naar de Schoor- of Nermbeek. De kapel die men hier ziet aan de kant van de weg is toegewijd aan Sint-Quirinus. Op Paasdag komt men er in massa op bedevaart. Op de voorgevel van de kapel is het jaar 1766 gebeiteld, en ook de wapens van de families Van der Noot en Dua, plus het devies van deze families. Het dorp Meldert, op wiens grondgebied de kapel staat, is erg interessant maar het valt nu buiten onze reisweg. We slaan de weg naar Sluizen in..."

Foto: kapel in Gaat op prentkaart, richting Bevekom (VFP...).

De Sint Quirinus kapel in Meldert werd volgens het ingebeitelde (nauwelijks zichtbare) jaartal op de voorgevel in 1766 gebouwd door de toenmalige heer (Seigneur) van Meldert. Hij heeft dus tot nader orde helemaal niets te maken met de geharnaste Ridder Iwein, heer van Meldert in de 13de eeuw die je op sommige foto's ziet ter gelegenheid van de recente herinwijding.

Alle bronnen zijn het er over eens dat deze Seigneur een telg was uit een van de meest bekende adellijke families in ons land uit het hertogdom Brabant, te weten Van der Noot de Duras maar om wie het precies gaat en waarom hij deze kapel liet bouwen en gekozen heeft voor Sint Quirinus, wordt er nergens bij gezegd. En precies die twee zaken zouden we natuurlijk heel graag willen weten.

De familienaam stamt uit de 14de eeuw en er zijn veel takken waarvan er ook een groot aantal alweer zijn uitgedoofd. Het erfgoed dossier bevestigt dat het kasteeldomein van Meldert *‘op het einde van het ancien regime’* (dus kort voor de Franse revolutie) in handen was van deze familie maar zonder verdere specificatie.

Op Geneanet vind ik de naam van Graaf Jean Joseph Philippe van der Noot de Duras, baron van Carloo, geboren op 17 januari 1746 in Leuven en overleden op 2 januari 1803 in Brussel. Als hij de bouwer is van de kapel was hij op dat ogenblik 20 jaar oud.

Hij is gehuwd met Florence Marie de Ruyschen, Gravin van Elissem (Helécine). Zij is echter pas in 1766 geboren en zal in 1801 op 35jarige leeftijd overlijden dus dat de kapel ter hare ere zou zijn gebouwd kan ik me niet indenken.

De vader van Graaf Jean Philippe is Philippe Joseph Louis van der Noot. Deze is in 1710 geboren maar al in 1746 overleden dus twintig jaar voor de bouw van de kapel.

Maar misschien heeft zijn echtgenote, de moeder van Jean Philippe een rol gespeeld bij de oprichting van de kapel? Haar naam is : Honorine Françoise Antoinette van Hamme en hun huwelijk dateert van 1739. Wellicht heeft zij de kapel laten bouwen vanwege gezondheidsproblemen van haar zoon die uiteindelijk toch al tamelijk vroeg overleden is?

Sint Quirinus behoort immers sinds de 15de eeuw tot de groep van de "vier maarschalken", een verzameling van patroonheiligen die vooral in het Prinsbisdom Luik maar ook in Leuven-Heverlee in de Abdij van Park werden vereerd, onder meer voor borstkwalen.

Naast de Heilige Hubertus van Luik, werden ook Sint Antonius-Abt (Wesel), Sint Quirinus (Neuss) en Sint Cornelis (Kornelimünster) aangeroepen voor hulp bij ziekten. De twee bovengenoemde graven dragen ook de titel “Maréchal héréditaire du Pays de Liège” hetgeen hun voorkeur voor Sint Quirinus kan bepaald hebben.

Beiden worden aangeduid als '*heer van Meldert*' maar of ze ook woonden op het toenmalige kasteel (het huidige is pas gebouwd in 1877 na een verwoestende brand), vind ik nergens terug maar ik denk dat het eerder een van hun buitenhuizen was.

Meldert was – samen met Hoegaarden en Opvelp – een Luikse enclave in het Hertogdom Brabant gedurende de middeleeuwen en tot het einde van het Ancien Régime. Meldert vormde

dus met Hoegaarden en Opvelp een kleine groep aaneengrenzende Luikse exclaves binnen Brabant. Verschillende gehuchten van Meldert, zoals Babelom, Gaat, Keulen en Overhem, maakten eveneens deel uit van dit enclavegebied. Meldert staat historisch bekend door zijn heren, de Sint-Ermelindiskerk en de band met de Luikse religieuze traditie. Net als Hoegaarden vertoonde Meldert hierdoor Franstalige familienamen en Luikse toponiemen. Meldert was dus volwaardig onderdeel van de Luikse exclavestrook tussen Brabantse dorpen, met een uitgesproken eigen middeleeuws-religieus karakter.

Ik reken op de beter geschoolde specialisten bij Erfgoed Hoegaarden om dit raadsel op te lossen maar ondertussen hebben we toch zelf ook al enkele zaken gevonden.

Het wapenschild op de gevel van de kapel onder de cartouche met de geharnaste Sint Quirinus verwijst naar het Hertogdom Brabant (de leeuw aan de linkerkant en de kroon), naar de familie Van der Noot en naar het huis van Duras: “*SI(T) DURAS IN DURIS*”.

Op de zwaar beschadigde afbeelding zie ik geen schelpen (het wapen van Vandernoot) maar met enige moeite wel nog één lelie en die zijn kenmerkend voor de familie De Duras.

Het Graafschap Duras in de omgeving van Sint Truiden kwam in 1705 in het bezit van de familie Van der Noot, vandaar de toevoeging ‘*de Duras*’.

Dankzij Yves D'Oultremont heb ik er toch een mooie kleurrijke afbeelding van gekregen waar je ziet dat het blazoën wel degelijk het gekwartileerde (in vier vakken gedeelde) wapen is van de graven van der Noot (de schelpen) en de graven van Duras (lelies) en dat het motto van het wapenschild zou zijn “zo rust *Duras in de Tijd*”. Voor de detailspeurders: om mij onbekende reden staat er op de kapel 'SI' en op de foto 'SIT'.

volgens een andere bron: [Arnaud H. de Crèvecoeur](#)

"Duris" en latin designe l'adversite, les temps durs. On peut traduire "Si Duras in duris" par "Si Duras dans l'adversite". Tres approximativement, ca veut dire "Si tu es Duras, sois ferme dans l'épreuve".

Het dier aan de rechterkant is geen leeuw maar volgens mij een hond. In de heraldiek symboliseert een hond trouw, loyaliteit, bescherming en dienstbaarheid, wat hem tot een veelgebruikt symbool maakte op middeleeuwse blazoenen.

Vaak werd een hazewind (een jachthond) afgebeeld, een symbool van adel en het recht op de jacht, als symbool van trouw, loyaliteit, bescherming en dienstbaarheid. Als zodanig was de hond vanaf het begin van de middeleeuwen een prominent symbool op blazoenen.

Bovenaan het wapenschild zie je in de omlijsting de 16 adellijke kwartieren. Die verwijzen naar de adellijke afkomst van een persoon, aangetoond via een kwartierstaat: een stamboom die alle voorouders in een bepaald aantal generaties met hun wapenschilden weergeeft.

Het begrip komt van de vier «kwartieren» (de vier kwadranten) van een wapenschild, die de wapens van de vier grootouders bevatten.

Een vereiste van veel adellijke organisaties en instellingen om ridderorden te voeren en nieuwe te stichten, was vroeger dat men een bepaald aantal (vier, acht, zestien of zelfs meer) adellijke kwartieren kon aantonen om deel te mogen uitmaken van de adelstand of voor bepaalde functies in aanmerking te komen.

+++++

<https://www.facebook.com/profile/100067149643650/search/?q=quirinus>

Hoegaards Erfgoed

(verschillende bijdragen, ook met oude foto's)

+++

<https://kapellekesbaan.be/meldert/k211/>

(sint quirinus kapel)

+++

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/43571>

(sint quirinus kapel)

+++

<https://www.heiligen.net/heiligen/04/30/04-30-0130-quirinus.php>

+++

<https://gw.geneanet.org/gabaon?lang=nl&n=van+der+noot&oc=1&p=jean+joseph+philippe>

+++

<https://www.facebook.com/groups/grand.armorial/permalink/10164802441619739/>

[Blason, blasonnement, armoiries et définition...](#)

[PF Picquet · ntpersdSooc484r 89m2i17c79ok:btg7uo4a94gmh0ec7100fa616o1a t ·](#)

Chapelle St Quirin à Meldert (Brabant Wallon, Belgique).

+++

<https://degazetvanhoegaarden.be/streeknieuws/een-selfie-met-ridder-iwein-aan-de-donjon-in-meldert/>

+++

voor de herinwijding zie mijn fotoreeks op

<https://www.facebook.com/media/set/?set=a.31751867887790893&type=3>).

+++

<https://ernstguelcher.blogspot.com/2020/02/het-kasteeldomein-van-meldert-meldertbos.html>

12th October gepost door [natuurgids oud-heverlee](#)

Labels: [Duras kapel](#) [Meldert sint quirinus vandernoot](#)

0

[Een opmerking toevoegen](#)

Deze site gebruikt cookies van Google om services te leveren en verkeer te analyseren. Je IP-adres en user-agent worden met Google gedeeld, samen met prestatie- en beveiligingsstatistieken om servicekwaliteit te garanderen, gebruikstatistieken te genereren, misbruik te detecteren en maatregelen te treffen. [Meer informatie](#) [snap het](#)